

เพื่อนบ้านเฝ้าระวังภัย: ทางเลือกหนึ่งในการพึ่งตนเองของชุมชน

Neighborhood Watch: An Alternative Way of Self-Reliance in the Community

ทัศนีย์ ลักขณาภิชนชัช^{1*}Tassanee Lakhnapihonchat^{1*}^{1*} คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร, ประเทศไทย^{1*} Faculty of Social Administration, Thammasat University, Bangkok, Thailand

Received: July 17, 2023 Revised: November 2, 2023 Accepted: November 6, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ได้จากการดำเนินโครงการพัฒนาศักยภาพครอบครัวในชุมชนในการจัดการกับปัญหาเศรษฐกิจและสังคม เพื่อเสริมสร้างชีวิตที่ดีกว่า ดำเนินงานโดยมูลนิธิเพื่อการบริหารสังคม ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม, กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการสังคม มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในแนวคิดการเฝ้าระวังภัยในการจัดการกับปัญหาเศรษฐกิจและสังคมของตนเองและครอบครัวในชุมชน 2) เพื่อเรียนรู้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการเสริมสร้างวิถีการดำเนินชีวิตที่ดีกว่า ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการกับสมาชิกครอบครัวในชุมชนในพื้นที่กรุงเทพมหานคร 2 เขต คือ เขตบางกอกน้อยและเขตปทุมวัน กำหนดคุณสมบัติเฉพาะเจาะจง คือ เป็นกลุ่มตัวอย่างของพื้นที่กรุงเทพมหานครฝั่งธนบุรี (เขตบางกอกน้อย) และ พื้นที่กรุงเทพมหานครฝั่งพระนคร (เขตปทุมวัน) ทั้งสองชุมชนมีวิถีการดำเนินชีวิตดั้งเดิมแตกต่างกันจึงน่าจะส่งผลต่อวิธีการจัดการกับปัญหาครอบครัวชุมชนต่างกัน เขตบางกอกน้อย ดั้งเดิมเป็นชุมชนเชิงการค้า ปัจจุบันถูกจัดอยู่ในกลุ่มพื้นที่อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว มีจำนวนชุมชนแออัดจัดตั้งตามระเบียบกรุงเทพมหานคร 23 ชุมชน เขตปทุมวันถูกจัดอยู่ในกลุ่มพื้นที่ศูนย์กลางธุรกิจและพาณิชยกรรม มีจำนวนชุมชนแออัดจัดตั้ง 12 ชุมชน ชาวชุมชนในสองเขตนี้ ได้เข้าร่วมกิจกรรมในหลายโครงการของนักวิจัยจึงมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและชาวชุมชนสนใจเข้าร่วมโครงการครั้งนี้ มีผู้เข้าร่วมโครงการ จำนวนทั้งสิ้น 120 คน เป็นชาวชุมชนจากสองเขตฯ ละ 20 ครอบครัว ๆ ละ 3 คน กิจกรรมโครงการประกอบด้วยทำให้ความรู้ ความเข้าใจในแนวคิดการเฝ้าระวังภัย และการสนทนากลุ่มย่อย ผลที่ได้รับคือ ผู้เข้าร่วมโครงการในทุกช่วงวัย รับรู้สถานการณ์ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นในครอบครัวและชุมชน แต่ไม่รู้จักแนวคิดและวิธีการเฝ้าระวังภัยในการจัดการกับปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมในชุมชน ทุกกลุ่มช่วงวัยเห็นชอบด้วยกับการจัดตั้งกลุ่มเพื่อนบ้านเฝ้าระวังภัยอย่างเป็นระบบ ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงานและประสานงานความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องและต้องการได้รับความรู้และทักษะเพิ่มเติมในการจัดตั้งกลุ่มเพื่อนบ้านเฝ้าระวังภัย

คำสำคัญ: เพื่อนบ้านเฝ้าระวังภัย ชุมชน เครือข่ายทางสังคม

Abstract

This article was derived from the project entitled "Family Enhancement Program for Economic and Social Development for a Better Quality of Life " which was conducted by the Social Administration Foundation

^{*} Corresponding author. Tel.: 081 875 1127

Email address: tassalak@gmail.com

and supported by the Social Welfare Provision Fund and the Social Development and Welfare Department. The objectives of the project were: 1) to enhance knowledge and understanding of the concept of neighborhood surveillance for solving the families' problems in the communities and 2) to learn and exchange ideas and opinions for promoting a better quality of life. This research used a qualitative method by organizing the workshops with family members in the two districts in Bangkok Metropolitan area: Bangkok Noi district and Patumwan district. This work utilized the purposive sampling to determine the sample groups of the Bangkok area on the Thonburi side (Bangkok Noi district) and Bangkok area on the Phra Nakhon side (Pathumwan district). These two districts had different ways of life. Bangkok Noi was initially an agricultural district, but now a center of cultural preservation and tourism with a total of 23 slum communities, whereas Patumwan is a center of business and commerce where 12 slum communities exist. These participants had engaged in many activities of the research projects, so they established good relationships among one another and the community members also participated in this project as well. There were 120 participants who were selected from 20 families in the communities from those two districts; the three members each from three generations (parents, children, and relatives). The project activities included sharing knowledge and providing a better understanding of the surveillance concept in the community as well as small group discussions. The findings indicated that all participants of all ages realized the economic and social problems within their communities but they did not know about the concept and measurement of community-based surveillance. Hence, the participants all agreed to establish neighborhood watch to implement the plan and coordinate with the relevant external organizations to acquire more knowledge and skills in setting up a neighborhood watch group.

Keywords: Neighborhood Watch, Community, Social Network

บทนำ

ปัญหาอาชญากรรมในกรุงเทพมหานคร มีรากฐานมาจากปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและปัญหาทางสังคม โดยเฉพาะในชุมชนแออัด เพราะประชาชนมีความยากจน รายได้ไม่พอกับรายจ่าย เกิดภาวะเครียดและหาทางออกในทางที่ผิดเช่น ค้ายาเสพติด สร้างความรุนแรงในครอบครัว ก่ออาชญากรรม ลักทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ก่อคดีอาชญากรรมทางเพศ เป็นต้น พบว่าในปี 2564 (ไทยรัฐออนไลน์, 2565) ช่วงโควิดระบาดแต่คดีอาญาไม่ได้ลดน้อยลง คดีอาญาโดยรวมในไตรมาส 3 ปี 2564 เพิ่มขึ้น 10.3% จากไตรมาสเดียวกันของปี 2563 คดีอาชญากรรมเพิ่มมากขึ้น ได้แก่ คดียาเสพติด 78,329 คดี เพิ่มขึ้น 10.5% คดีเป็น 83.3% ของคดีอาญารวมโดยเฉพาะการเสพยาเสพติดมากที่สุด 52.3% และคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ 12,623 คดี เพิ่มขึ้น 17.3% โดยคดีลักทรัพย์มากที่สุด 45.5% ขณะที่คดีความผิดเกี่ยวกับร่างกายและเพศ 3,085 คดี ลดลง 14.7% ด้านปัญหาซื้อขายทางออนไลน์ ตั้งแต่เดือน ม.ค.-พ.ย.2564 จากรายงานกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (ดีอีเอส) พบว่ามีมากถึง 33,080 ครั้ง เพิ่มขึ้นกว่า 50% จากสถิติทั้งปี 2563 ที่มีจำนวน 20,619 ครั้ง ชุมชนในเขตบางกอกน้อย และเขตปทุมวัน ส่วนใหญ่เป็นชุมชนแออัดและเผชิญกับปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมมากเช่นกัน แม้กรุงเทพมหานครจะได้จัดตั้งบางชุมชนเป็นชุมชนตามระเบียบกรุงเทพมหานครและสนับสนุนค่าใช้จ่ายให้แก่คณะกรรมการชุมชนที่ชาวชุมชนเลือกตั้งมาบ้างแล้ว (ราชกิจจานุเบกษา, 2564) แต่ยังคงมีหลายชุมชนที่กรุงเทพมหานครมิได้จัดตั้งเป็นชุมชนตามระเบียบกรุงเทพมหานคร ทำให้เป็นช่องโหว่ในการพัฒนาพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร ดังนั้นหากชาวชุมชนทั้งหลายที่ได้รับการจัดตั้งเป็นชุมชนตามระเบียบ

กรุงเทพมหานครและที่ไม่ได้รับการจัดตั้งเป็นชุมชน ได้เรียนรู้วิถีแห่งการพึ่งตนเองจากแนวคิดการเฝ้าระวังภัยก็จะช่วยให้มองเห็นแนวทางในแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาสังคมของครอบครัวหรือชุมชน สามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้อย่างทันต่อเหตุการณ์ สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่า

จุดประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในแนวคิดการเฝ้าระวังภัยในการจัดการกับปัญหาเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวในชุมชน
2. เพื่อเรียนรู้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการเสริมสร้างวิถีการดำเนินชีวิตที่ดีกว่า

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเพื่อนบ้านเฝ้าระวังภัย

เพื่อนบ้านเฝ้าระวังภัย (Neighborhood Watch) เป็นแนวคิดหนึ่งที่ชุมชนนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมป้องกันภัยหรืออาชญากรรมต่างๆที่อาจเกิดขึ้นกับตนเอง ครอบครัว และชุมชน (Jaeger, 2023) ตัวอย่างเช่น ไฟไหม้ การลักขโมย การปล้นทรัพย์ ความรุนแรงในครอบครัว ผู้ป่วยจิตเวช การฆ่าตัวตาย อุบัติเหตุรถชน ฝุ่นละออง PM 2.5 ขยะเป็นพิษ น้ำเน่าเสีย เป็นต้น แนวคิดนี้ องค์การตำรวจในสหรัฐอเมริกา ได้นำมาใช้จัดกิจกรรมในการเฝ้าระวังภัยในชุมชน โดยส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนรวมตัวกันจัดกลุ่มเฝ้าระวังภัยในชุมชนซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในนาม Neighborhood Watch / NHW มีขั้นตอนการดำเนินงาน ได้แก่ 1) ค้นหาความสนใจร่วมในการจัดกิจกรรมเฝ้าระวังภัยในชุมชน เช่น การป้องกันปัญหาอาชญากรรม ปัญหา ยาเสพติด ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาจิตเวช เป็นต้น 2) ขยายผลความสนใจในการเฝ้าระวังภัย โดยใช้วิธีการเคาะประตูบ้าน จัดเตรียมและแจกจ่ายข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องในรูปแบบ แผ่นพับ ใบปลิว 3) การวางระบบติดต่อสื่อสาร เช่น การทำแผนผังเบอร์โทรศัพท์ (A phone tree) เพื่อแจ้งข่าวไปยังเพื่อนบ้านเพื่อขอความช่วยเหลือหรือแจ้งศูนย์ให้ความช่วยเหลือ Hotlines ต่างๆที่เกี่ยวข้อง 4) กำหนดการประชุมตามปกติและจัดการอบรมทักษะที่เกี่ยวข้อง

ในประเทศไทย ได้นำแนวคิดเพื่อนบ้านเฝ้าระวังภัยมาประยุกต์ใช้ตั้งแต่ระดับชุมชน องค์การระดับชาติและองค์กรระหว่างประเทศ พอสรุปได้ดังนี้

ในระดับชุมชน ตัวอย่างเช่น จังหวัดยโสธร อำเภอป่าดัว มีสถานการณ์แพร่ระบาดของยาเสพติด จังหวัดได้บูรณาการความร่วมมือกับสถานีตำรวจป่าดัว องค์การบริหารส่วนตำบลศรีฐานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะกำนัน ผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้าน จัดตั้งกลุ่มเพื่อนบ้านเฝ้าระวังภัยในรูปแบบ “โครงการหมู่บ้านสีขาว ปลอดภัย ยาเสพติด ปลอดภัย อาชญากรรม” จัดกิจกรรมและกระบวนการทำงานดังนี้ 1) ค้นหาสภาพความเป็นอยู่ของราษฎรในพื้นที่ป่าดัวเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของยาเสพติด 2) ประสานกำนัน ผู้ใหญ่บ้านและแหล่งข่าวในการติดตามพฤติกรรมผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเพื่อสอบสวน 4) จัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบคัดกรองประจำหมู่บ้านเพื่อดำเนินการรับสมัครครอบครัวที่จะเข้าร่วมโครงการ 5) ครอบครัวที่ผ่านการตรวจสอบคัดกรองประจำหมู่บ้าน ต้องนำเข้าสู่ที่ประชุมคณะกรรมการพิจารณารับรองครอบครัวสีขาวระดับอำเภอ โดยมีนายอำเภอเป็นประธานและจะได้รับสติ๊กเกอร์ครอบครัวสีขาว 6) ทำประชาคมแยกผู้ที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดออกจากผู้มีพฤติกรรมเสี่ยงเพื่อทำการปิดล้อมตรวจค้นต่อไปทุก 1-2 เดือน ทุกสัปดาห์จะมีการตั้งจุดตรวจ จุดสกัดในหมู่บ้านหรือพื้นที่สงสัยว่าจะมีการรวมกลุ่มเสพยา 7) สำหรับกลุ่มที่สงสัยว่าจะมีส่วนยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดจะไม่ได้รับสติ๊กเกอร์และมีการเรียกมาทำบันทึกว่ากล่าวตักเตือนรวมถึงการใช้มาตรการทางสังคม 8) การตั้งกติกาของหมู่บ้านเพื่อจัดการกับครัวเรือนที่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

ในระดับจังหวัด ตัวอย่างเช่น จังหวัดลำปาง ที่โรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ได้จัดทำคู่มือการเฝ้าระวังภัยและการรายงานข้อมูลข่าวสาร (โรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม, 2563) เป็นมาตรการโรงเรียนปลอดภัย (Safety School) บทเนื่องจากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของบริบททางสังคมทำให้คนไทยในยุคปัจจุบันเผชิญกับ

ภาวะความเสี่ยงกับภัยต่างๆรอบตัวจึงเกิดการตื่นตัวและสนใจในการค้นหาข้อมูลข่าวสารเพื่อพัฒนาตนเองและครอบครัว การนำเสนอข่าวเด็กและเยาวชนตลอดจนบุคลากรทางการศึกษาที่ประสบภัยและได้รับผลกระทบ จึงได้รับความสนใจจากสื่อต่างๆอย่างกว้างขวาง รวมถึงการนำเสนอข่าวที่มีความรุนแรงบิดเบือนข้อเท็จจริงของสื่อส่งผลต่อความปลอดภัยของนักเรียนในโรงเรียน ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งที่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องคอยระมัดระวัง ป้องกัน เฝ้าระวังการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องเพื่อให้นักเรียนมีความปลอดภัยสูงสุด

ในระดับประเทศจนถึงระดับระหว่างประเทศ ตัวอย่างเช่น การจัดตั้งองค์กรประสานความร่วมมือระหว่างประเทศในการป้องกันไฟป่าระหว่างประเทศในกลุ่มอาเซียน กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทส.) โดยกรมควบคุมมลพิษ (คพ.) ติดตามผลกระทบจากสถานการณ์หมอกควันข้ามแดนและระวางจุดความร้อน (Hotspot) ที่เกิดขึ้นทั้งในประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้านพร้อมดำเนินการประสานแจ้งเตือนสถานการณ์หมอกควันข้ามแดนไปยังประเทศสมาชิกอาเซียนผ่านกลไกสำนักเลขาธิการอาเซียน เมื่อวันที่ 27 มกราคม 2566 (สำนักเลขาธิการอาเซียน, 2566) ได้แจ้งยกระดับการแจ้งเตือนไปยังประเทศสมาชิกในภูมิภาคเอเชีย ซึ่งขณะนี้อยู่ในระดับ 2 ทส.ในฐานะเป็นหน่วยงานผู้ประสานงานของประเทศไทย นายวราวุธ ศิลปะอาชา รัฐมนตรีกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้สั่งการให้ คพ.ติดตามและรายงานสถานการณ์ในประเทศตามแบบฟอร์มที่สำนักเลขาธิการอาเซียนกำหนดเป็นประจำทุกวัน เพื่อให้สำนักเลขาธิการอาเซียนสรุปสถานการณ์ภาพรวมของทั้งภูมิภาคและแจ้งกลับไปยังประเทศสมาชิกให้ดำเนินมาตรการป้องกันและแก้ไขอย่างเร่งด่วน อย่างไรก็ตาม ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาในระดับภูมิภาคต้องอาศัยความร่วมมืออย่างยั่งยืนจากทุกประเทศ ทั้งนี้ขอให้ประชาชนติดตามข่าวสารอย่างใกล้ชิดเพื่อเฝ้าระวังและป้องกันสุขภาพ ในกรณีอยู่ในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์หมอกควันข้ามแดนโดยสามารถติดตามคุณภาพอากาศได้ทางเว็บไซต์ Air4Thai.com และแอปพลิเคชัน Air4Thai

การเฝ้าระวังโรคติดต่อชายแดนเพื่อนบ้าน กรมควบคุมโรคเผยประเทศไทยมีมาตรการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคติดต่อชายแดนอย่างเข้มงวดตามมาตรฐานสากล ทั้งทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ เน้นเฝ้าระวังผู้เดินทางเข้าออกระหว่างประเทศในทุกช่องทาง ป้องกันการแพร่กระจายโรค ส่วนไข้หวัดใหญ่ระยะนี้เป็นโรคตามฤดูกาลย้ำประชาชนดูแลสุขภาพเพื่อป้องกันไข้หวัดใหญ่ทุกสายพันธุ์ โดยมีมาตรการ 1) มีระบบการเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมโรคในพื้นที่ชายแดนที่เข้มแข็ง 2) มีทีมเฝ้าระวังสอบสวนร่วมกันระหว่างประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้านและ 3) ด้านควบคุมโรคติดต่อระหว่างประเทศเป็นไปตามข้อกำหนดของกฎอนามัยระหว่างประเทศ 4) มีการประสานงานความร่วมมือระหว่างจังหวัดชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างใกล้ชิดเพื่อเตือนภัยและเฝ้าระวังโรคติดต่อที่สำคัญ

จึงเห็นได้ว่า แนวคิดเพื่อนบ้านเฝ้าระวังภัย เริ่มต้นจากการตระหนักรู้ของคนในชุมชนที่มีต่อความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นในชุมชน และร่วมกันคิด หาทางออกของปัญหา ร่วมมือทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อการเฝ้าระวังภัย ซึ่งกิจกรรมมีหลายขนาด ตั้งแต่ระดับชุมชน จังหวัด ประเทศและระหว่างประเทศ

แนวคิดเพื่อนบ้านเฝ้าระวังภัย ยังมีความหมายครอบคลุมถึงการเฝ้าระวังภัยทางสังคมด้วย คำว่าภัยที่เป็นอันตราย (Hazard)แก่คนในสังคม อาจเป็นภัยด้านกายภาพ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสุขภาพ ด้านจริยธรรม รวมทั้ง ภัยทางสังคม เมื่อปี พ.ศ.2538 ได้มีการจัดตั้งองค์กร Social Watch เป็นองค์กรนอกภาครัฐ สำนักเลขาธิการสหประชาชาติและเจ้าหน้าที่ประสานงานดูแลโดยสถาบัน Third World ซึ่งมีที่นั้งระหว่างประเทศอยู่ที่เมือง Montevideo ประเทศอุรุกวัย องค์กร Social Watch มุ่งเน้นไปที่ การขจัดความยากจนและสาเหตุของความยากจน (Wikipedia,2023) จนถึงปัจจุบัน ในการจัดการประชุมนานาชาติขององค์กรสหประชาชาติที่เมือง Doha ประเทศ Qatar เมื่อ 4-9 มีนาคม 2566 หัวข้อเรื่อง LDC5 Civil Society Forum ได้มีการอภิปรายกันถึงความสำคัญของการเฝ้าระวังภัยทางสังคม ในส่วนที่3 ของการประชุม หัวข้อเรื่อง LDC – Watch, Third World Network, Social Watch and Global Policy

สำหรับประเทศไทยที่เป็นภาคีขององค์กรสหประชาชาติ ได้ดำเนินการเฝ้าระวังภัยสังคม โดย กองมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้จัดทำเอกสารชื่อ

“ข่าวเดือนกษัย” (2566) เพื่อให้ความรู้แก่ประชาชน ด้านภัยทางสังคมและแนวทางเฝ้าระวังภัยทางสังคมไว้หลากหลายประการ ไทยรัฐออนไลน์ (2566) เช่น

ข่าวเดือนกษัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 05/2565 เดือนมกราคม เรื่อง “การดื่มสุราช่วยให้ร่างกายอบอุ่นขึ้นได้” นี่คือการเชื่อที่ผิดมหันต์ เพราะจริงๆ แล้วที่เรามีความรู้สึกรู้อบอุ่นเกิดจากเส้นเลือดฝอยใต้ผิวหนังขยายตัวทำให้ร่างกายสูญเสียความร้อนและหนาวไปจะทำให้อุณหภูมิในร่างกายลดต่ำกว่าปกติ เมื่อเราหลับและร่างกายสัมผัสอากาศเย็นเป็นเวลานานจะเป็นสาเหตุที่ทำให้เสียชีวิตได้

ข่าวเดือนกษัย ปีที่ 10 ฉบับที่ 1/2563 เดือนกันยายน เรื่อง “พนันออนไลน์ ภัยร้ายใกล้เด็กยุคโซเชียล” สาเหตุที่คนเล่นการพนันออนไลน์ 1) ต้องการใช้จ่ายหรืออยากรวยทางลัด 2) เข้าถึงง่าย เล่นได้ทุกที่ตลอดเวลา 3) เพื่อความบันเทิง ฆ่าเวลา 4) เล่นสนุกตามเพื่อน 5) โฆษณาเชิญชวนจากเน็ตไอดอล/เว็บไซต์ต่างๆ วิธีหลีกเลี่ยงการเข้าสู่การเล่นการพนันออนไลน์ 1) อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี 2) หลีกหนีจากสิ่งยั่วยุต่างๆ 3) หากิจกรรมอื่นทำร่วมกับครอบครัวหรือเพื่อน

ข่าวเดือนกษัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 11/2565 เดือนตุลาคม หัวข้อข่าว “เฝ้าระวัง สัญญาณเตือนเสียงฆ่าตัวตาย” (ข่าวเดือนกษัย, 2023) ความว่า ป่วยซึมเศร้า เหงาสิ้นหวัง ทำให้ผู้สูงอายุฆ่าตัวตาย, อาการซึมเศร้าในผู้สูงอายุมีตั้งแต่เศร้าเล็กน้อย

2. แนวคิดการควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม

การควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม (Crime Control Through Environment Design) (ธเนศ เกษศิลป์, 2563) สภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ผลต่อปัญหาอาชญากรรมในชุมชนโดยหลักการแล้วเป็นสิ่งซึ่งสามารถวางแผนเปลี่ยนแปลงแก้ไขเพื่อใช้เป็นมาตรการในการป้องกันอาชญากรรมโดยปิดกั้นโอกาส มิให้อาชญากรเข้าถึงบุคคลหรือทรัพย์สินหรือลดช่องโอกาสในการกระทำผิดของคนร้ายให้น้อยลง ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์ ได้นำทฤษฎีควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อมเข้ามาเผยแพร่ในประเทศไทยเพื่อให้นำหลักการวางผังเมืองมาประยุกต์ใช้คำนึงถึงความสำคัญของการป้องกันควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อมคือปรับสภาพแวดล้อมและใช้ประโยชน์สภาพแวดล้อมในการลดโอกาสการก่ออาชญากรรมและช่วยทำให้สภาพแวดล้อมปลอดภัยไม่มากแล้ว (ธเนศ เกษศิลป์, 2563) กล่าวคือ 1) เฝ้าระวังโดยธรรมชาติ(Natural surveillance) 2) ควบคุมการเข้าออกโดยธรรมชาติ (Natural access control) 3) แบ่งพื้นที่ให้ชัดเจน (Territorial reinforcement) 4) บริหารจัดการและบำรุงรักษา (Maintenance & management) กลยุทธ์ทั้งสี่ข้อนี้ดูค่อนข้างซ้อนและคาบเกี่ยวกันเพราะต่างอาศัยธรรมชาติของสภาพแวดล้อมมาเป็นประโยชน์ในการป้องกันอาชญากรรมจะเห็นว่าเป็นกลยุทธ์ที่แตกต่างจากระบบรักษาความปลอดภัยทั่วไป ซึ่งเน้นติดตั้งอุปกรณ์เตือนภัย กลอนล็อกปิด-เปิดประตูระบบโทรทัศน์วงจรปิด แต่ระบบรักษาความปลอดภัยของการควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อมกลับเน้นใช้สภาพแวดล้อมที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ ในทางที่ทำให้คนร้ายรู้สึกว่าเป็นเขตหวงห้ามและถูกเฝ้าระวังอยู่จึงไม่อยากจะเสี่ยงกระทำผิด

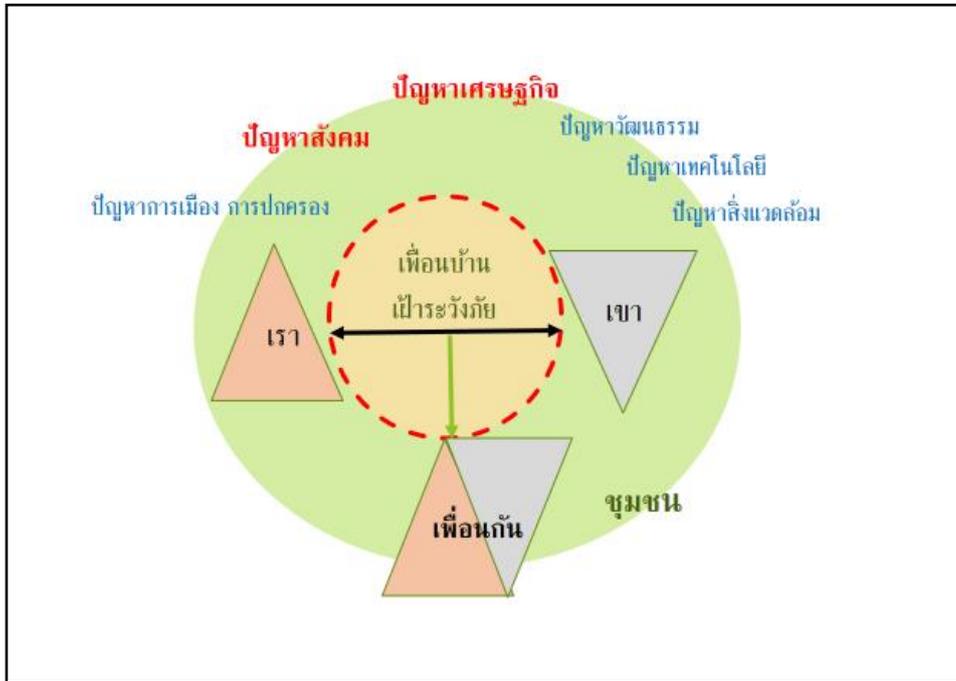
3. แนวคิดเครือข่ายทางสังคม

แนวคิดเครือข่ายทางสังคม (Social Network Concept) มีพัฒนาการมาจากพื้นฐานของทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (Exchange Theory) โดยมีนักคิดคนสำคัญคือ Richard Emerson ซึ่งต่อยอดความคิดมาจาก George C. Homans โดยมีฐานคติ (Assumption) คือในเครือข่ายสังคมจะประกอบไปด้วยบุคคลหรือตัวแสดง (Actor) ที่มีความสัมพันธ์ (Relation) ซึ่งแต่ละคนนั้น 1) มิได้เพียงบทบาทเดียวหากแต่มีหลายบทบาทที่จะต้องสวมในชีวิตประจำวัน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในเครือข่ายทางสังคม (ครูบ้านนอก.คอม, 2551) บางครั้งอาจเป็นไปตามทฤษฎีของการแลกเปลี่ยนเพราะบุคคลไม่เพียงแต่ทำตามบทบาทหน้าที่คาดหวังในสังคมหรือตามบรรทัดฐานที่ได้รับการถ่ายทอดมาเท่านั้นแต่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลยังขึ้นอยู่กับพื้นฐานการรับรู้และการตัดสินใจในการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันระหว่างคู่ความสัมพันธ์ทั้งในด้านวัตถุและทางด้านจิตใจ

ธเนศ เกษศิลป์ (2563) ได้กล่าวว่า ชุมชนหรือละแวกบ้านมีลักษณะเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลให้ง่ายต่อการควบคุมมีส่วนในการป้องกันชีวิตร่างกายและทรัพย์สินทั้งหมดของตนเองและผู้อื่นให้ปลอดภัยจากอาชญากรรม ความผูกพันทางสังคมพฤติกรรมอาชญากรรมได้ไม่ว่าจะเป็นความผูกพันต่อครอบครัว ความผูกพันต่อชุมชนที่อยู่อาศัยและความ

ผูกพันต่อสังคมโดยรวม แนวคิดชุมชนสัมพันธ์ (Park & Poungham, 2551) ได้พยายามแสวงหาคำตอบสำหรับการป้องกันอาชญากรรมโดยมุ่งลดช่องว่างและโอกาสของการประกอบอาชญากรรมที่เกิดในชุมชน

โดยมีรากฐานแนวคิดและผลการวิจัยของนักอาชญาวิทยาในกลุ่มซิก้าโกหรือสำนักนิเวศวิทยาอาชญากรรมตามหลักการของ Park R.E.สามารถสรุปโดยภาพรวมได้ว่า ลักษณะสภาพแวดล้อมของแต่ละพื้นที่ส่งผลต่อการเกิดอาชญากรรมซึ่งสภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรมเป็นแหล่งชุมชนแออัด กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในชุมชนมีความหลากหลายถิ่นฐาน ชาติพันธุ์จะยิ่งสนับสนุนและส่งผลทำให้มีโอกาสเกิดอาชญากรรมสูงกว่าพื้นที่อื่น

ภาพที่ 1 เพื่อนบ้านเผ่าระวางภัย: ทางเลือกหนึ่งในการพึ่งตนเองของชุมชน

จากภาพนี้ แสดงให้เห็นถึง ลักษณะสำคัญของชุมชน พิจารณาตามโครงสร้างทางสังคม ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครองวัฒนธรรม เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม ในที่นี้ เน้นเฉพาะภัยจากปัญหาด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม สมาชิกในชุมชนคือตัวเราและเขาคือคนอื่นที่อยู่ในชุมชนจะต้องมีจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคมร่วมกันมีจิตอาสา จัดตั้งกลุ่มเพื่อนบ้านเผ่าระวางภัยในชุมชนซึ่งจะเป็นทางเลือกหนึ่งในการพึ่งตนเองของชุมชน เพื่อสรรสร้างชีวิตที่ดีกว่าและอยู่ร่วมกันอย่างเป็นปกติสุข

เขตบางกอกน้อย

เขตบางกอกน้อยเป็น หนึ่งในห้าสิบเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ถือเป็นเขตอนุรักษ์เมืองเก่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมทางฝั่งธนบุรี มีคำขวัญประจำเขตว่า “สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงตั้งอยู่ คู่พระราชพิธี สถานีรถไฟ คลองใหญ่มีชื่อ เลื่องลือเครื่องหิน นามระบิลช่างหล่อ ลามลออวัดวา” ไทพธนูรับปี 2514 มีประกาศคณะปฏิวัติให้รวมจังหวัดธนบุรีกับจังหวัดพระนครเข้าด้วยกันเป็นนครหลวงกรุงเทพธนบุรี และเปลี่ยนรูปแบบเป็นกรุงเทพมหานครในปี 2515 ซึ่งได้เปลี่ยนคำว่าอำเภอเป็น “เขต” และตำบลเป็น “แขวง” ดังนั้นอำเภอบางกอกน้อยจึงได้รับการเปลี่ยนแปลงฐานะเป็น “เขตบางกอกน้อย” ปัจจุบันแบ่งเป็น 5 แขวง (เขตบางกอกน้อย, 2566) คือ แขวงศิริราช แขวงบ้านช่างหล่อ แขวงบางขุนนนท์ แขวงบางขุนศรี และแขวงอรุณอมรินทร์ มีประชากร ปี2565 จำนวน 99,729 คน มีการเพิ่มและลดประชากร –

1,782 คน อัตราความหนาแน่นประชากรเฉลี่ย 8,355.58 คน ชุมชนเขตบางกอกน้อยส่วนมากเป็นชุมชนแออัด เป็นชุมชนเมืองมีจำนวนน้อยมาก

เขตปทุมวัน

เขตปทุมวันเป็นหนึ่งในห้าสิบเขตของกรุงเทพมหานคร เป็นเขตศูนย์กลางธุรกิจ การค้า การพยาบาล วัฒนธรรม การศึกษาและการทูต เป็นเขตหนึ่งที่มีที่ตั้งอยู่บริเวณใจกลางที่สุดของกรุงเทพมหานคร และที่มีการคมนาคมหลากหลายช่องทาง คำขวัญเขตปทุมวัน คือ บูชาท้าวมหาพรหม ชื่นชมวังสมเด็จย่า ศูนย์การค้ามากมี ลุมพินีสวนสาธารณะ ศิลปะมวยไทย สถานีรถไฟฟ้าหัวลำโพง เชื่อมโยงรถไฟฟ้า สถานศึกษาเลื่องชื่อ นามระบือจุฬาลงกรณ์ (เขตปทุมวัน, 2566) เขตปทุมวันตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของฝั่งพระนคร มีอาณาเขตติดต่อกับเขตต่างๆ ดังนี้ 1) ทิศเหนือ ติดต่อกับเขตดุสิตและเขตราชเทวี มีคลองมหานาคและคลองแสนแสบเป็นเส้นแบ่งเขต 2) ทิศตะวันออก ติดต่อกับเขตวัฒนาและเขตคลองเตย มีขอบทางรถไฟสายแม่น้ำปากตะวันตกเป็นเส้นแบ่งเขต 3) ทิศใต้ ติดต่อกับเขตสาทรและเขตบางรัก มีถนนพระรามที่ 4 เป็นเส้นแบ่งเขต 4) ทิศตะวันตกติดต่อกับเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย มีคลองผดุงกรุงเกษมเป็นเส้นแบ่งเขต เขตปทุมวันแบ่งออกเป็น 4 แขวงคือ แขวงรองเมือง แขวงวังใหม่ แขวงปทุมวันและแขวงลุมพินี มีอัตราความหนาแน่นประชากรเฉลี่ย (ธันวาคม 2565) 4,880.39 มีการเพิ่มและลดประชากร – 919 คน มีจำนวนชุมชนแออัดจัดตั้งตามระเบียบกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ กำหนดขอบเขตด้านการพัฒนาศักยภาพครอบครัวในชุมชนในการจัดการปัญหาเศรษฐกิจและปัญหาสังคมเพื่อเสริมสร้างชีวิตที่ดีกว่าในเขตปทุมวันและเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จากประชาชนในชุมชน เขตปทุมวันและเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร มีเกณฑ์ดังนี้ 1) เลือกพื้นที่เขตกรุงเทพมหานครฝั่งธนบุรี 1 เขต และฝั่งพระนคร 1 เขต 2) มีจำนวนชุมชนแออัดมาก 3) ประชาชนมีปัญหารายได้น้อยไม่พอกับรายจ่าย หรือมีปัญหาความไม่ปลอดภัยในครอบครัวและชุมชน 4) เคยร่วมกิจกรรมโครงการต่างๆที่นักวิจัยลงพื้นที่อันมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน 5) เป็นบุคคลที่สนใจเข้าร่วมโครงการ

ผู้เข้าร่วมโครงการจำนวนทั้งสิ้น 120 คน เลือกแบบเฉพาะเจาะจงจากเขตบางกอกน้อยและเขตปทุมวัน เขตละ 20 ครอบครัว รวม 40 ครอบครัว แต่ละครอบครัว ประกอบด้วยสมาชิก 3 ช่วงวัย คือ วัยพ่อแม่ วัยลูก/หลาน วัยปู่ย่า/ตายาย/ญาติ

ในกรณีที่ครอบครัวไม่มีสมาชิกทั้ง 3 ช่วงวัย จะถูกคัดออกไม่รับเข้าร่วมโครงการเพราะความสัมพันธ์ในครอบครัวเป็นจุดสำคัญในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

เครื่องมือในการเก็บข้อมูล

- 1) ใบสมัครของผู้เข้าร่วมโครงการ ระบุ ชื่อ ที่อยู่ จำนวนสมาชิกในครอบครัว อาชีพ รายได้ ปัญหาเดือดร้อนในครอบครัว ปัญหาที่พบในชุมชน
- 2) แบ่งกลุ่มย่อย ตามช่วงวัย 3 กลุ่ม และรวมทุกช่วงวัย 1 กลุ่ม มีวิทยากรกระบวนการประจำกลุ่มๆละ 2 คน เพื่ออำนวยความสะดวกในการให้สมาชิกกลุ่มแสดงความคิดเห็น ตามประเด็นการสนทนากลุ่ม
- 3) กำหนดประเด็นการสนทนากลุ่ม ได้แก่ สภาพปัญหาเศรษฐกิจและปัญหาสังคม, วิธีการที่ชุมชนแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคมในครอบครัวและชุมชน, และแนวทางแก้ไขปัญหานั้นในอนาคต
- 4) การจัดกลุ่มข้อมูลและวิเคราะห์เนื้อหา ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการวิจัย

ตามวัตถุประสงค์โครงการข้อที่ 1 เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแนวความคิดการเฝ้าระวังภัยในการจัดการกับปัญหาเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวในชุมชน

นักวิจัยได้บรรยายให้ความรู้ ความเข้าใจ เรื่องการใช้แนวความคิดการเฝ้าระวังภัยในการจัดการกับปัญหาเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวในชุมชน รวมทั้งการให้ข้อมูลการเข้าถึงบริการสังคมตามสิทธิสวัสดิการประชาชน เช่น บริการสายด่วน hotlines ของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง การจัดตั้งกลุ่มเพื่อนบ้านเฝ้าระวังภัย การจัดทำแผนและวิธีดำเนินงาน เจ้าหน้าที่กลุ่ม การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องกลุ่มเพื่อนบ้านเฝ้าระวังภัยมาก่อน สิ่งที่ทำคือ การให้ความช่วยเหลือเฉพาะหน้าเท่าที่เคยมิประสบการณ์ เช่นการทะเลาะวิวาทในครอบครัวหรือในชุมชน ก็มีเพื่อนบ้านใกล้เคียงมาช่วยห้ามปราม หรือแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจมาจับกุม ไม่มีการเฝ้าระวังภัยล่วงหน้าว่าจะเกิดภัยอันตรายใดตามมาจากสถานการณ์ปัญหาที่พบและเตรียมการป้องกันไว้ล่วงหน้า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเครือข่ายทางสังคม (ธเนศ เกษศิลป์, 2563) ที่คนในชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันช่วยเหลือกัน แต่ถ้าชุมชนมีข้อจำกัดในความรู้และประสบการณ์ ก็ทำให้การช่วยเหลือนั้นๆไม่เป็นผลสำเร็จ

ดังนั้น ผู้เข้าร่วมโครงการทุกช่วงวัย มีความสนใจในการจัดตั้งกลุ่มเพื่อนบ้านเฝ้าระวังภัยอย่างเป็นทางการมากกว่าการใช้ความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีต่อกันในครอบครัวและชุมชน ในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ผู้เข้าร่วมโครงการให้ความสนใจในกระบวนการจัดตั้งกลุ่มเพื่อนบ้านเฝ้าระวังภัยและต้องการเพิ่มเติมความรู้ ทักษะในการทำงานและการเข้าถึงสิทธิรับบริการสวัสดิการประชาชน รูปแบบการทำงานให้ช่วยเหลือ การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง และการจัดทีมงานกลุ่มเพื่อนบ้านเฝ้าระวังภัยที่เป็นสมาชิกในชุมชนเข้ามาร่วมรับผิดชอบเพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีกว่า

ตามวัตถุประสงค์โครงการข้อที่ 2 เพื่อเรียนรู้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการเสริมสร้างวิถีการดำเนินชีวิตที่ดีกว่า

ในการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ข้อนี้ นักวิจัยได้แบ่งผู้เข้าร่วมโครงการออกเป็น 3 กลุ่มตามช่วงวัย คือ กลุ่มพ่อแม่ กลุ่มลูกหลาน กลุ่มญาติ ส่วนอีก 1 กลุ่ม เป็นการรวมสมาชิกทุกช่วงวัย มาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ใน 1) การรับรู้สภาพปัญหาเศรษฐกิจและสังคมในครอบครัวและชุมชน 2) วิธีการที่ชุมชนจัดการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นและ 3) แนวทางแก้ไขปัญหานั้นในอนาคต โดยมีวิทยากรกระบวนการกลุ่มละ 2 คน ทำหน้าที่ให้ความรู้เพิ่มเติมและอำนวยความสะดวกในการแสดงความคิดเห็นตามประเด็นการสนทนากลุ่มและการนำเสนอผลการสนทนากลุ่มต่อที่ประชุมใหญ่ พอสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

ตารางที่ 1 การจัดการกับปัญหาเศรษฐกิจและปัญหาสังคมของครอบครัวในชุมชน

ครอบครัวในชุมชน	สภาพปัญหาเศรษฐกิจและปัญหาสังคม	วิธีการที่ชุมชนแก้ไขในปัจจุบัน	แนวทางแก้ไขในอนาคต
1) กลุ่มพ่อแม่ (กลุ่มพ่อแม่)	วัยรุ่นจับกลุ่มมั่วสุมเสพติด ประพฤติตนไม่เหมาะสม	ว่ากล่าวตักเตือน ใช้คำพูดที่ดี ด้วยความเข้าใจอันดี	-ขอความร่วมมือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดนำครอบครัวเข้าร่วมโครงการต่างๆ เพื่อปรับความคิด พ่อแม่และเด็ก

<p>2) กลุ่มลูกหลาน (กลุ่มเด็กน้อย)</p>	<p>ยาเสพติด การทะเลาะวิวาท ขยะ การลักขโมย การค้า มนุษย์ การข่มขืนอนาจาร ตลาดมืดออนไลน์ ขาดพื้นที่เล่น</p>	<p>รณรงค์ไม่ใช้ยาเสพติด : การ ใช้เสียงตามสาย การให้ ความรู้ ช่วยกันแยกขยะ recycle – reuse, การให้ เพื่อนห้าม แจ้งผู้ใหญ่/ ตำรวจ ให้กวัดข้นมากขึ้น ติดกล้องวงจรปิด เลี้ยงสุนัข ตัดขยะออกจากคลอง แจก ทรายฆ่ายุง ให้พยาบาล ตรวจสุขภาพ ให้ผู้ใหญ่ชวน เด็ก เยาวชนทำกิจกรรมใน ศูนย์เยาวชนมากขึ้น</p>	<p>-ให้ใช้ยาเสพติดให้เป็น ประโยชน์ทางการแพทย์ -หากิจกรรมเพื่อใช้เวลาว่าง ให้เป็นประโยชน์ -บังคับใช้กฎหมายให้มากขึ้น -ช่วยกันสอดส่องดูแล แจ้ง ให้ผู้ใหญ่ รั้งรู้และดูแล</p>
<p>3) กลุ่มสามวัย (กลุ่มสามวัยใจกล้า)</p>	<p>ปัญหาเรื่องผู้หญิงและเด็ก ปัญหาความรุนแรงใน ครอบครัว ปัญหาการท้องไม่ พร้อม ปัญหายาเสพติด ปัญหาการถูกละเมิดที่อยู่อาศัย ปัญหาน้ำท่วมขัง ปัญหาน้ำรอ การระบาย ปัญหาการสัญจร และการจราจร</p>	<p>-ปัญหาในครอบครัวใช้การ สร้างความเข้มแข็งของ สถาบันครอบครัว ได้แก่ การดูแลเอาใจใส่ใกล้ชิดกัน ให้มากขึ้นในวันอาทิตย์ที่ถือ เป็นวันครอบครัว จัด กิจกรรมชุมชนในวันสำคัญ ของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์มากขึ้น -ปัญหายาเสพติด แก้ไขโดย ส่งเสริมอาชีพและรายได้ -ผู้ เสพติดเป็นผู้ป่วยประสานส่ง ต่อเพื่อการบำบัดรักษา</p>	<p>-ทำกิจกรรมกลุ่มในชุมชน (ยาเสพติด) ด้วยความสมัคร ใจ - เพื่อนช่วยเพื่อน ให้เวลา และสร้างโอกาส สร้างอาชีพ สร้างพื้นที่ทางสังคม - ทำหนังสือถึงหน่วยงาน เกี่ยวข้องแก้ปัญหาจราจร -การรับรู้สิทธิเบื้องต้นของ ประชาชน -การช่วยเหลือ กันในครอบครัวและชุมชน -การสร้างแรงบันดาลใจ การมองให้เห็นสถานการณ์ จริง -การเปิดใจคุยกัน</p>
<p>4) กลุ่มผู้สูงวัย (กลุ่มผู้สูงวัย สบายทุกวัน)</p>	<p>ปัญหาด้านเศรษฐกิจ: ตกงาน เลือกงาน ไม่มีที่ค้าขาย ไม่มี ตลาดรองรับ ปัญหาด้านสังคม: ความ รุนแรงในครอบครัวและ ชุมชน คนเร่รอน ยาเสพติด (กัญชา กระท่อม ยาไอซ์ ยาบ้า) การรับจ้างเดินยา การ ทวงหนี้ อาชญากรรม การติด เกมส์ของคนทุกเพศ ทุกวัย</p>	<p>-ขายออนไลน์ -หยุดผลิต -ชุมชนใช้การกั๊ยืมเงินใน ระบบจากธนาคารออมสิน และ ธกส.รวมทั้งกู้นอก ระบบเพื่อใช้ในการประกอบ อาชีพและการศึกษา</p>	<p>-ทำโครงการแก้ไขปัญหา ต่างๆในชุมชนจาก หน่วยงานรัฐและเอกชน -เรียกร้องให้ กทม.จัด ระเบียบสถานที่ค้าขาย เพื่อ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ สวยงามได้ประโยชน์ทุกฝ่าย</p>

จากตารางพบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการในช่วงวัยต่างๆ คือวัยพ่อแม่ วัยลูกหลาน วัยปู่ย่าตายาย/ ญาติ มองเห็นสภาพปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมที่ใกล้เคียงกัน แต่ละกลุ่มมีวิธีการแก้ไขตามสภาพ บทบาทและประสบการณ์ที่มีอันจำกัดของตนเอง แผนการแก้ไขในอนาคต เห็นว่าควรเพิ่มประสิทธิภาพของงานที่ทำอยู่ แต่บางปัญหาที่เกินกำลังของตนและชุมชน หน่วยงานภาครัฐต้องเข้ามาดูแล อย่างไรก็ตาม พิจารณาได้ว่า ผู้เข้าร่วมโครงการได้ใช้ชุมชนสัมพันธ์หรือความผูกพันที่มีต่อกันในครอบครัว ชุมชนและสังคม เป็นทุนเดิมในการจัดการกับปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม ความคิดเห็นที่เพิ่มเติมคือ ความรู้ความเข้าใจในการทำงานร่วมกัน แสวงหาความร่วมมือและประสานงานกับหน่วยงานภายนอกมากขึ้น เพื่อการแก้ไขปัญหาระยะยาวและสรรค์สร้างคุณภาพชีวิตที่ดีกว่า

อภิปรายผล

ผู้เข้าร่วมโครงการมีความคิดในการจัดการกับปัญหาด้านสังคมสอดคล้องกับการใช้แนวคิดเครือข่ายทางสังคม (ธเนศ เกษศิลป์, 2563) โดยใช้ความผูกพันทางสังคมที่มีต่อครอบครัว ชุมชนและสังคม เช่น การให้คำแนะนำปรึกษา ว่ากล่าว ตักเตือน การช่วยเหลือทางการเงิน การประสานส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่วนการจัดการกับปัญหาเศรษฐกิจ ยังคงช่วยเหลือตนเองในการเปลี่ยนอาชีพเพื่อเพิ่มพูนรายได้ แต่ไม่ประสบความสำเร็จนัก เพราะขาดความรู้ ทักษะ และข้อจำกัดของระเบียบราชการ ซึ่งหน่วยงานภาครัฐต้องเข้ามาแก้ไข ผู้เข้าร่วมโครงการเดิมยังไม่มีแนวคิดในการจัดตั้งกลุ่มเพื่อนบ้านเผ่าะวังภัย สอดคล้องกับแนวคิดเพื่อนบ้านเผ่าะวังภัย (Jaeger, 2023) ที่กล่าวว่าคนในชุมชนไม่จำกัดเพศ วัย ควรร่วมมือกันทำงาน มีแผนการประชุมพบปะกันสม่ำเสมอ วางแผนดำเนินงานกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและทำงานร่วมมือกันทั้งภาคประชาชน ภาครัฐ ภาคเอกชน และมีการติดตามประเมินผลงาน

สรุปผลการวิจัย

ผู้เข้าร่วมโครงการทุกช่วงวัย มีความสนใจในการจัดตั้งกลุ่มเพื่อนบ้านเผ่าะวังภัยอย่างเป็นทางการมากกว่าการใช้ความผูกพันทางสังคมที่มีต่อครอบครัว ในชุมชนที่เป็นแบบการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเท่านั้นและสนใจในการเพิ่มเติมความรู้และทักษะในกระบวนการจัดตั้งกลุ่มเพื่อนบ้านเผ่าะวังภัย การเข้าถึงสิทธิรับบริการสวัสดิการประชาชน รวมทั้งรูปแบบการทำงาน ประสานความร่วมมือกับสมาชิกในชุมชนและบุคคลภายนอกชุมชน ทั้งองค์กรภาครัฐและภาคเอกชนที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง ซึ่งกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการสังคมและกรุงเทพมหานคร ควรสนับสนุนการให้ความรู้แก่ประชาชนตามแนวคิดเพื่อนบ้านเผ่าะวังภัยมากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้เกิดภาวะครอบครัวอบอุ่นชุมชนเข้มแข็งสามารถป้องกันภัยและลดปัญหาความเดือดร้อนของครอบครัวและชุมชน มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ กองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร ผู้เข้าร่วมโครงการจากเขตปทุมวันและเขตบางกอกน้อย รวมทั้งคณะกรรมการบริหารของมูลนิธิเพื่อการบริหารสังคม (องค์การสาธารณประโยชน์) ที่สนับสนุนและให้ความร่วมมือในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพครอบครัวในชุมชนในการจัดการกับปัญหาเศรษฐกิจและสังคมเพื่อเสริมสร้างชีวิตที่ดีกว่า ครั้งนี้ จึงกระทั่งประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ทุกประการ

การอ้างอิง

กรมควบคุมมลพิษ. (2566). ทส.เผ่าะวังหมอกข้ามแดน / การจัดการคุณภาพอากาศและเสียง. <https://www.pcd.go.th/a> กองนโยบายและแผนงาน สำนักการวางผังและพัฒนาเมือง กรุงเทพมหานคร. (2561).ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยชุมชน

- และกรรมการชุมชน พ.ศ. 2561. <https://webportal.bangkok.go.th/upload/user/00000063/Service/Communication/f8.pdf>
- การเฝ้าระวังภัยและเตือนภัยทางสังคม. (2566). [https:// dsdhs.m-society.go.th/รายงานการเฝ้าระวังสถาน.](https://dsdhs.m-society.go.th/รายงานการเฝ้าระวังสถาน.)
- ข่าวเตือนภัย. (2566). กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์: การเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม. [https:// www.m-society.go.th](https://www.m-society.go.th)
- เขตบางกอกน้อย. (2566). เขตบางกอกน้อย. <https://th.wikipedia.org/wiki/เขตบางกอกน้อย>.
- เขตปทุมวัน. (2566). เขตปทุมวัน. <https://th.wikipedia.org/wiki/เขตปทุมวัน>.
- ครูบ้านนอก. คอม. (2551). สถานภาพองค์ความรู้ของแนวคิดเครือข่ายทางสังคม (State of Knowledge of Social Network Concept). <https://www.kroobannok.com>
- ไทยรัฐออนไลน์. (2566). สธ.เตือนภัยเจ็บ โรคซึมเศร้า ถึงขั้นฆ่าตัวตาย. <https://www.thairath.co.th>.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2565). กะเทาะปัญหาอาชญากรรมปี 64 ฟุ้งไม่หยุด ภัยสังคมซ้ำเติมประชาชนหลังโควิด. <https://www.thairath.co.th/scoop/theissue/2262011>
- ธเนศ เกษศิลป์. (2563). ชุมชนแออัด-สถาบันเทิง เสี่ยงภัยอาชญากรรม. <https://www.thairath.co.th/news/society/1791231>
- มูลนิธิเพื่อการบริหารสังคม. (2562). โครงการพัฒนาศักยภาพครอบครัวในชุมชนในการจัดการกับปัญหาเศรษฐกิจและสังคม เพื่อเสริมสร้างชีวิตที่ดีกว่า. สำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร.
- โรงเรียนทุ่งกว่าวิทยาคม. (2563). การเฝ้าระวังภัยและการให้ข้อมูลข่าวสาร. <http://www.sesalpglpn.go.th/wp-content/uploads/2021/10/....pdf.file>
- ราชกิจจานุเบกษา. (2564). ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยชุมชนและกรรมการชุมชน พ.ศ.2564. หน้า 9 เล่ม 138 ตอน พิเศษ 114 ง ราชกิจจานุเบกษา 27 พฤษภาคม 2564.
- สำนักเลขาธิการอาเซียน.(2566). กรมควบคุมมลพิษ: ทส.เฝ้าระวังหมอกควันข้ามแดนประสานประเทศเพื่อนบ้านผ่านสำนักเลขาธิการอาเซียน https://www.pcd.go.th/pcd_news/28808
- Jaeger, S. (2023). How to Form a Neighborhood Watch. Social Activism: Volunteer and Community Service. <https://wikihow.com/Form-a-Neighborhood-Watch>
- National Neighborhood Watch. (2023). Individual and Family Self- management Theory (IFSMT). <https://www.nnw.org>
- Park & Pongkham. (2551). การจัดการตนเองของชุมชนและ ท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Social Watch. (2023). Social Watch - Wikipedia. https://en.wikipedia.org/wiki/social_watch
- Social Watch. (2023). What is Social Watch?. <https://www.socialwatch.org>